Bormúzeum

TIPP

A Bormúzeum Ausztria legnagyobb ilyen típusú létesítménye, és a kismartoni kastély borospincéjének helyiségeit végigjárva a látogatók sokrétű és bőséges ismereteket szerezhetnek a borok világáról. Több mint 700 eredeti és történeti kiállítási tárgy segítségével elevenedik meg a pannon térség borkultúrája.

Már az első Esterházy herceg, Pál is fontosnak tartotta a szőlőtermesztést, és a 17. század második felében sok ezer szőlőtőkét telepíttetett birtokaira. A kismartoni kastély átépítése során elrendelte, hogy a pinceboltozatot tegyék alkalmassá hatalmas boroshordók elhelyezésére is. A kastély borospincéjében már 1666-ban 5.000 akó, azaz mintegy 280.000 liter bort tudtak tárolni. Egészen a 21. századig a kastély történeti borospincéjét az Esterházy-birtokokon készült borok tárolására használták, amikor is múzeummá alakították a helyiségeket.

A több mint 30 teremből álló múzeumban különleges kiállítási tárgyak tanúskodnak a régió borászati hagyományairól, így a Burgenlandban használt legrégebbi szőlőprés és a legrégebbi hordó vagy az az 1873-ból származó boroshordó, amelybe I. Ferenc József császár és Erzsébet császárné portréját faragták a világkiállítás alkalmából.

A Bormúzeumban tett látogatást a kastély történeti konyhájának megtekintése zárja, ahol annak idején a fényűző vendégfogadások fejedelmi étkei készültek.

Esterhazy

esterhazy.at

Az Esterházy hercegek világa

Múzeumi füzet a kastélyvezetéshez

Esterhazy

Schloss Esterházy

Az Esterházy hercegek egyszerűsített családfája (hercegi ág)

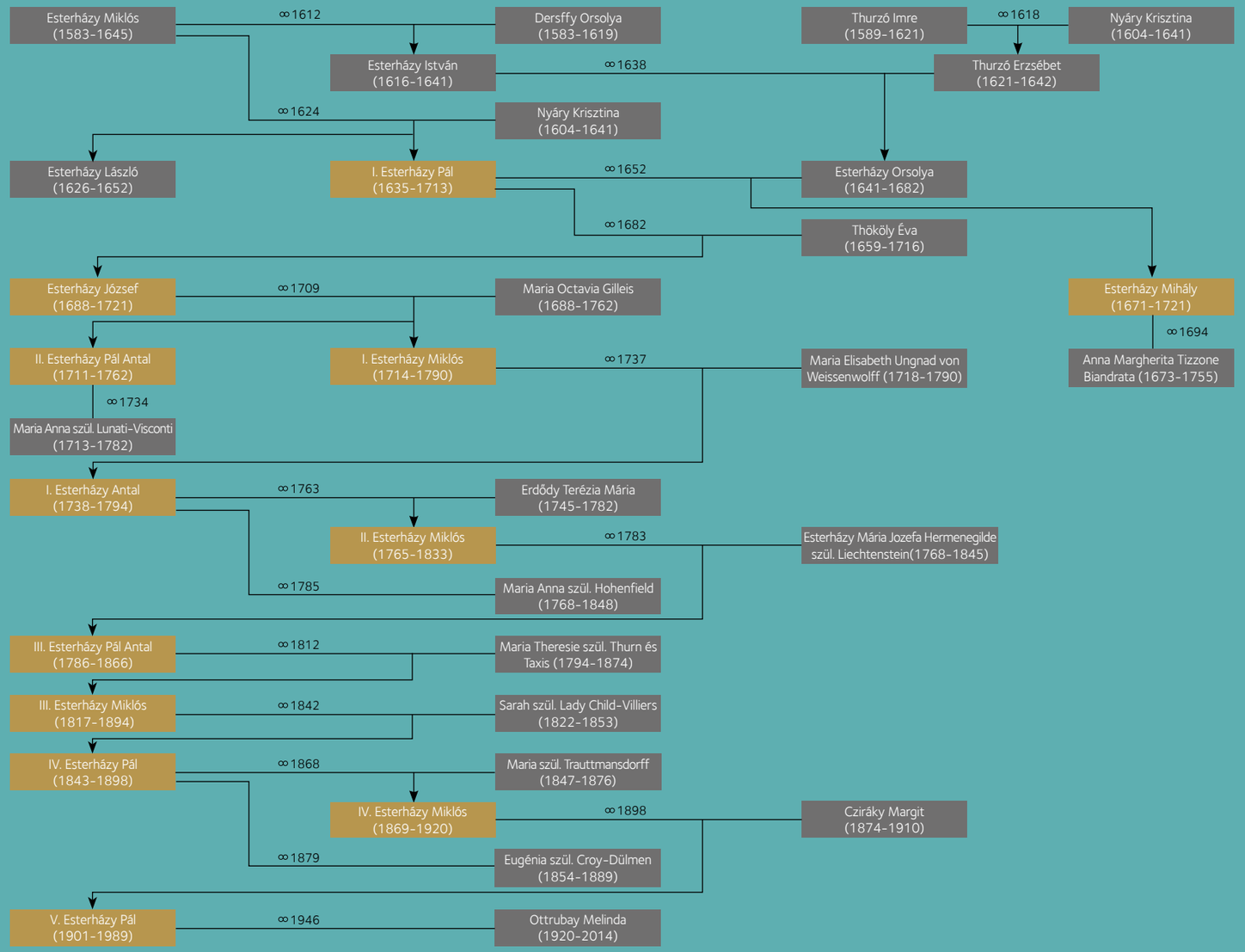

Az Esterházy hercegek világa

Múzeum füzet a kastélyvezetéshez az Esterházy-kastélyban, Kismartonban

„Az Esterházy hercegek világa“ című tárlatvezetés különböző témák érdekes és változatos összekapcsolását teszi lehetővé. A **Hercegnői lakosztályok** c. kiállítás egyedülálló és közvetlen módon enged betekintést az Esterházy-dinasztia három karizmatikus nőalakjának életébe. A lakosztály nagy szakértelemmel restaurált termei emléket állítanak a hercegnék vonzó személyiségének, a látogatók elragadó történeteket ismerhetnek meg szerelemről, szerelmi viszonyokról, családi mindennapokról. Az arisztokrata hölgyek szolgálatában álló személyzet élete is megelevenedik a helyreállított termekben. A **kastélykápolnában** és a **Haydn Teremben** vendégeink megismerhetik az Esterházy hercegek ünnepi hagyományait és Joseph Haydn alkotói tevékenységét.

04 Esterházy-kastély
Építéstörténet

07 Haydn Terem

08 Hercegnői lakosztályok

20 Kastélykápolna

Esterházy-kastély
Építéstörténet

A kismartoni kastély történetét és építészetét a történelmi korszakok váltakozása és a kastélyt birtokló hercegek ízlése befolyásolta. Többször átépítették, bővítették, az Esterházy-dinasztia hatalmának és társadalmi pozíciójának demonstrálására szolgált, a hercegi udvar művészetpártoló tevékenységének és zenei életének helyszíne volt.

A Lajta-hegység lábánál, Kismartonban emelt épületegyüttes mindig is meghatározta a városképet, homlokzata túlnyomórészt ma is őrzi a 17. századi barokk stílus jellegzetességeit. A fiatal, ambiciózus Esterházy Pál (1635-1713) a társadalmi pozícióját kifejezni hivatott épület kivitelezéséhez kora legkeresettebb mestereit kérte fel, akik I. Lipót császár és a bécsi földrajzi-politikai hatalmi központhoz kötődő arisztokraták megbízásából is dolgoztak. A legkiemelkedőbbek, akiknek a neve a Kanizsai család egykori várának jelentős mértékű átépítésével összekapcsolódik: Filiberto Luchese, tőle származik az építészeti koncepció, Carlo Martino Carlone, eredetileg őt bízták meg az építkezés vezetésével, de a feladatot átadta Sebastian Bardoletónak és Antonio Carlonénak, Rochus Bertoleti, Andrea Bertinalli és Johannes Baptista Veretini kivitelezték a stukkómunkákat, Hans Matthias Mayr készítette a főhomlokzat mellszobrait, és Carpoforo Tencalla festette a Nagy Terem (jelenleg Haydn Terem) mennyezeti freskóit. Rajtuk kívül azonban Sebastian Mündl, Michael Holl és Hans Jakob Khirn a főnemes rezidenciájában létrehozott különböző helyiségeket festményekkel díszítő festők is fontos szerepet játszottak az impozáns palota fényűző belső kialakításában. Udvari asztalosok, szobrászok, kőfaragók, díszkútépítő és üvegező mesterek, ácsok és számos más kézműves munkáját dicsérték a kismartoni rezidencia egyedülálló dísztermei, szökőkutai, díszbarlangjai valamint díszkertje.

A kastélyt a 18. században I. Antal herceg (1738-1794) bővíttette és alakíttatta át, aki a déli homlokzat duplasoros oszlopcsarnoka fölé elegáns balkont építtetett, és két épületet alakíttatott ki a kastéllyal

szemben őrháznak, illetve istállónak, ahol a kocsikat is elhelyezték. Az ifjabb Joseph Ringer építőmester irányította a munkálatokat Benedikt Hainrizi tervei alapján. Végül II. Miklós herceg (1765-1833) Charles Moreau építész tervei alapján klasszicista stílusban építtette át a kastély északi épületrészét és északi tornyait, és a kastélykertet modern angolparkká alakíttatta át ritka növények betelepítésével. A kismartoni kastély így nyerte el a városképet mai napig meghatározó, végleges építészeti kialakítását.

Haydn Terem

I. Pál herceg elképzelésének megfelelően a kastély dísztermének ábrázolásai hatalmas időtávot öleltek fel az emberiség történetének kezdeteitől a korabeli jelenig. Így a terem két rövidebb oldalán elhelyezett márványkutat Ádám és Éva szobra díszítette, a lábazati részen az Esterházy-birtokok ábrázolása, az ablakfülkékben az Esterházyak őseinek portréja volt látható, a falakon magyar királyok portréját helyezték el, az ajtók fölé pedig császárok ábrázolása került. A falak felső részén ma is láthatók még az egykori magyar hódítások allegorikus képei, a Heszperidákról szóló monda, valamint Ámor és Psziché történetének jelenetei. A képi koncepció csúcspontját a mennyezet középső festménye jelenti, amely Psziché királylánynak az istenek birodalmában való fogadását mutatja.

A 20. század közepéig Nagy Teremnek nevezett helyiséget csak a 18. század végén alakították át jelentős mértékben a kastély klasszicista stílusú átépítése során. A parkra nyíló ablakokat megszüntették, ajtókat nyitottak falba, a park irányába egy teremmel és a terem előtt elhelyezett oszlopcsarnokkal bővítették az épületet. A Nagy Terem rövidebb oldalain lévő kutakat eltávolították, és áttörték a falat a majdani kastélybővítéshez, azonban az ide tervezett két épületszárny nem épült meg soha. A terem falfelületeinek díszítését is megváltoztatták, Carpoforo Tencalla barokk festményei közül csak a mennyezeti festményt hagyták meg. Friedrich Rohdét bízták meg, hogy a falakat díszítse grisaille technikával festett virágfüzérekkel és magyar királyok portréjával.

A 20. században az ünnepelt zeneszerző, a mintegy 40 évig az Esterházy hercegek szolgálatában álló Joseph Haydn emlékére a termet átnevezték Haydn Teremmé. Kiváló akusztikájának és egyedülálló hangulatának köszönhetően a világ egyik legkülönlegesebb koncerttermének számít.

Hercegnői lakosztályok

Az Esterházy-kastély évszázadokon keresztül reprezentációs eszközként, nagyszabású főnemesi ünnepségek helyszínéül, illusztris vendégek szálláshelyéül szolgált. Ugyanakkor a kastély falai között zajlottak az Esterházy hercegnék mindennapjai is, akiknek a lakosztályát a nyugati szárny egykori erkélyes szobájától kezdődő helyiségekben alakították ki.

A főnemesek különösen a nyári hónapokban időztek szívesen vidéki kastélyaikban, így tettek az Esterházy hercegek is, akiknek kismartoni kastélyát még a császári család tagjai is szívesen keresték fel. Az Esterházyak a 17. század óta hű alattvalói voltak a Habsburg-dinasztiának, és még a 19. században is szoros, baráti kapcsolatot ápoltak az uralkodóházzal.

Az Esterházy hercegnék egykori lakosztályában berendezett kiállítás első terme az Esterházy-családnak az Osztrák-Magyar Monarchia utolsó császárához és császárnéjához, I. Ferenc Józsefhez és Sisihez fűződő kapcsolatának állít emléket.
A kiállítás középpontjában azonban három Esterházy hercegné áll: közülük az első Mária, született Liechtenstein hercegnő, II. Esterházy Miklós herceg felesége, a második Terézia, szül. Thurn és Taxis hercegnő, III. Esterházy Pál Antal hitvese, a harmadik Sarah szül. George Child-Villiers, Jersey grófjának lánya, III. Esterházy Miklós felesége.

A HERCEGNŐI FOGADÓSZOBA

A hercegnői fogadószoba a most Vörös Szalonnak nevezett helyiség volt, amelynek falait a 19. század második felében dekorálták drága vörös selyemtapétával. A kastély termeinek szigorú funkcionális hierarchiájában ez a helyiség töltötte be annak a helynek a szerepét, ahol a kastély úrnője fogadta látogatóit. A fogadószoba egykor derűs és barátságos hangulatot árasztott a sárga különböző árnyalataiban pompázó tapétának, függönydrapériáknak, kályhaellenzőnek, bútorkárpitoknak, valamint a két nagy tükörnek és a mellettük elhelyezett gyertyatartóknak köszönhetően.

Erzsébet császárné (1837-1898)
FRANZ RUSS (1817-1892), 1856
OLAJ, VÁSZON

A portrén a császárné magyar nemzeti színű öltözékben látható. Erzsébet jobb karján gyöngyökkel és drágakövekkel kirakott karkötőt visel, amelyet I. Ferenc József miniatűr portréja díszít, aki így szintén megjelenik a császárnét ábrázoló festményen.
A császárné anyósa, Zsófia főhercegné kezdeti gyámkodásától megszabadulva nyíltan szimpatizált Magyarországgal és a magyarokkal. Megtanult magyarul, és szívesen tartózkodott Magyarországon, ahol szabadnak érezte magát, és a számára terhes udvari kötöttségek nélkül élhetett.

III. Esterházy Miklós herceg (1817-1894)
ANDREW NORTON, 1837
OLAJ, VÁSZON

1843 szeptemberében utazók különleges társasága kereste fel az Esterházy-birtokokat. A tizenhárom éves Ferenc József főherceg testvéreivel magyarországi útjáról tért vissza Schönbrunnba, és útközben vendégeskedett Fertődön, Fraknó várában, majd a kismartoni kastélyban. III. Miklós és édesanyja, Terézia hercegné, született Thurn és Taxis hercegnő fogadták a fiatal Habsburgokat. Miklóst később Ferenc József császár bizalmasaként tartották számon, elkísérte 1854-es magyarországi és erdélyi útján is.

Erzsébet császárné
FOTÓ LEOPOLD
HOROWITZ (1838–1917) PORTRÉJA NYOMÁN, 1899

Ferenc József császár élete utolsó 17 évét szeretett Sisije nélkül élte, akit tragikus módon elszakított mellőle a sors. Miután a császárné meglátogatta Bajorországban élő családját, a Genfi-tó partján lévő Montreux-ba utazott, majd onnan gőzhajóval Genfbe, hogy Rothschild bárónővel

találkozzon. Úgy tervezte, hogy a következő napon, 1898. szeptember 10-én visszautazik hajóval Genfből Montreux-ba. A kikötőhöz vezető úton azonban az itáliai anarchista, Luigi Lucheni merényletének áldozata lett, aki tudomást szerzett az inkognitóban utazó császárné ottlétéről, és elhatározta meggyilkolását. A merénylő egy élesre fent reszelővel mellkason szúrta a császárnét, aki ugyan összeesett, de nem vette észre azonnal, hogy milyen súlyos valójában a sebesülése. Sisi felállt, és felment a hajóra, csak ott lett rosszul, majd miután visszavitték a szállodába, hamarosan meghalt.
Sisi halála megrendülést és rettenetet váltott ki a világból, ez fejeződik ki Esterházy Margit hercegné IV. Miklós hercegnek írt leveleiben is, aki akkor még csak Margit vőlegénye volt.

IV. Esterházy Pál herceg (1843-1898)
BENCZÚR GYULA (1844-1920), 1896
OLAJ, VÁSZON

IV. Esterházy Pál herceg az 1867-es kiegyezés és a Monarchia létrejötte után Magyarország érdekeinek képviseletében lépett fel, megőrizte azonban jó kapcsolatait a Habsburgokkal. A császárhoz hasonlóan szenvedélyesen szerette a vadászatot, és Rudolf főherceg a herceg kapuvári erdeiben rendezett vadászatok vendége volt.

A HERCEGNŐI HÁLÓSZOBA

A lakosztályhoz tartozó hálószoba meghatározó színe egykor a kék volt, amely nyugodt és hűs benyomást keltett. A kékes árnyalatú tapétával, függönnyel, baldachinos ággyal, bútorkárpittal szépen harmonizáltak a fehérre festett bútorok, és elegáns kontrasztot alkotott a konzolasztal vörös márvány asztallapja. Mária hálószobája hűen tükrözte a hercegné zene és zenélés iránti szeretetét, hiszen volt benne a muzsikáláshoz szükséges kellékek elhelyezésére szolgáló szekrény és mahagóni pianoforte is. A 19. század közepén a helyiség az itt elhelyezett portréknak köszönhetően családi emlékszobává alakult. A 20. században is változtattak a szoba berendezésén, ekkor kerültek ide a ma is itt található nagy tükörfalak, a kínai stílusú faragványokkal díszített konzolok, valamint a 18. századi kiváló minőségű kínai papírtapéta.

Esterházy Mária hercegné,
szül. Liechtenstein hercegnő (1768–1845)
ANGELIKA KAUFFMANN PORTRÉJA NYOMÁN, AMELY A VADUZI LIECHTENSTEINI GYŰJTEMÉNYBEN TALÁLHATÓ, 1795
OLAJ, VÁSZON

A liechtensteini hercegnő még csak tizenöt éves volt, amikor feleségül ment II. Esterházy Miklóshoz, aki kétségtelenül kitűnő partinak számított, hiszen jó kilátásai voltak, hogy örökölje a hercegi címet, és az Esterházy-dinasztia családfőjeként irányítsa a család sorsát.
A házastársak kapcsolata távolról sem volt harmonikus, Máriának (teljes nevén Mária Jozefa Hermenegildének) hatalmas önuralomra volt szüksége, hogy eltűrje férje számtalan szerelmi kalandját. A francia madame Plaideux-vel folytatott viszonya, amelyből három gyermek is született, végül akkora botrányt keltett, hogy a hercegné visszavonult a társasági élettől. Neki is voltak azonban házasságon kívüli kapcsolatai, Andrej Razumovszkij herceggel évekig szerelmi viszonyt folytatott, férje halála után pedig Salomon Mayer von Rothschild báróval hozta össze a szóbeszéd. Ez annál is kényesebb történet volt, mivel a bárót bízták meg azzal, hogy szedje rendbe az Esterházyak szétzilálódott pénzügyeit.
Mária hercegné baráti kapcsolatot ápolt Mária Ludovika császárnéval, kellemes, természetes és csinos asszonyként tartották számon, és idősebb korában is fiatalos élénkség jellemezte. Szenvedélyesen szerette a whistet, rendszeresen szervezett ünnepségeket, színházi előadásokat, bálokat. Az 1814–15-ös bécsi kongresszus alkalmából összegyűlt arisztokrata társaság káprázatos szépségként ünnepelte. Játszott pianofortén, támogatta Joseph Haydnt, kifinomult levelezést folytatott, naplói kimagasló intellektuális képességéről, kitűnő stílusáról és arról tanúskodnak, hogy mély figyelemmel szemlélte saját személyisége és környezete változásait.
Családja mindig nagyra becsülte Esterházy Máriát, férje halála után is gondoskodással vették körül. Időskori végelgyengülésben halt meg 78. életévében.

Esterházy Terézia hercegné,
szül. Thurn és Taxis hercegnő (1794-1874)
ADAM BRENNER (1800-1891), A 19. SZÁZAD ELSŐ FELE
OLAJ, VÁSZON

Mária Terézia, született Thurn és Taxis hercegnő Taxis kastélyában nőtt fel szülei, Therese Mathilde és Karl Alexander gondoskodó felügyelete alatt. A Thurn és Taxis család számára talán az Esterházyak kedvezőnek vélt anyagi körülményei játszhattak szerepet III. Esterházy Pál Antal vőnek való választásában. Az Esterházyaknak pedig feltehetőleg az jelentette a vonzóerőt, hogy a jövendőbeli meny az európai főnemességhez tartozó, jól szituált Taxis családból származott: Terézia egyik nagynénje ugyanis Lujza porosz királyné volt, nagyapja testvére pedig Zsófia Sarolta angol királyné. Terézia és III. Pál Anton 1812-ben Regensburgban kötöttek házasságot.

Életüket főként Pál Antal hivatali elfoglaltságai határozták meg, kinevezték ugyanis angliai követnek. Pál Metternich szolgálatában volt úton, és hamarosan a társasági élet kedvelt alakjává vált. Terézia a divatos Almack's klub báljainak egyik ünnepelt háziasszonyaként szintén a londoni társaság népszerű tagjává vált.

A pár házasélete nem volt túlzottan boldog. Mindketten tartottak szeretőt, a családjukkal és rokonaikkal azonban fenntartották és ápolták a kapcsolatot. Terézia egyik szerelmi viszonyából született Róza, aki nagymértékben örökölte édesanyja temperamentumát és szépségét. Teréziát Európa egyik legszebb asszonyának tartották, a bécsi kongresszus alkalmából összegyűlt társaság ünnepelt szépségei közé tartozott ő is.

A kalandok és viharos kapcsolatok mellett azonban Terézia nem feledkezett meg kötelességeiről, és a család első számú asszonyaként irányította a magas rangú vendégek fogadását az Esterházyak birtokain. A hercegné időskorának éveit Hütteldorfban töltötte, ahol 81 éves korában 1874-ben hunyt el.

Esterházy Sarah Frederica Caroline,
szül. Lady Child-Villiers (1822-1853)
DOROFIELD HARDY (1882-1920) SIR GEORGE HARVEY PORTRÉJA NYOMÁN, A 19. SZÁZAD NEGYEDIK NEGYEDE
OLAJ, VÁSZON

Sarah szülei, George Child–Villiers, Jersey grófja és Sarah Fane a londoni társasághoz tartoztak, így ugyanabba a főnemesi körbe, ahová Terézia és III. Esterházy Pál Antal is. Amikor azonban egyre inkább körvonalazódott Sarah és III. Miklós közti házasságkötés lehetősége, III. Pál Antal herceg elbizonytalanodott. Nyilvánvalóan nem volt teljesen megelégedve fia választásával, ami természetesen nem maradt titokban a nyilvánosság előtt és a királyi udvarban sem. Végül a herceg beleegyezését adta, és Sarah, akinek édesanyja elhunyt első férje bankjának szenior partnere volt, 1842-ben férjhez ment Miklóshoz a vőlegény szüleinek londoni házában, Chandos House-ban. Ezt követően a protestáns esküvői szertartást a St. George's templomban tartották.

A zenei és nyelvi téren rendkívül tehetséges Sarah bensőséges kapcsolatot ápolt testvéreivel. Más arisztokrata hölgyekhez hasonlóan Itáliába utazott, gyógyfürdőhelyeket keresett fel, és időről időre meglátogatta szüleit Angliában. Gyakran tartózkodott az Esterházyak fertődi, pottendorfi kastélyában és bécsi palotájában.

Sarah és III. Miklós szerelemből kötött házassága nagyon harmonikus volt, azonban sajnos nem tartott sokáig. Sarah 1851-ig hat gyermeket szült, és ebben az időben már évek óta makacs köhögéstől szenvedett. A tüdőpanaszok súlyosbodtak, az orvosok nem tudták gyógyítani, végül 1853. november 17-én mindössze 31 évesen elhunyt betegsége következtében.

A HERCEGNŐI DOLGOZÓSZOBA

A kismartoni kastélyban egy további, tágas szoba is a hercegnék rendelkezésére állt dolgozószobaként.

Figyelemre méltóak a kékes árnyalatú faburkolatok és ablaktáblák, amelyek a restaurálást és felújítást követően visszanyerték intenzív árnyalatukat, és nagyszerű keretet biztosítanak a különleges 18. századi selyemtapétáknak. A kínai tapétákat vízparti jelenetek díszítik, amelyek témájukban a 18. és 19. században itt elhelyezett tengeri kikötőket ábrázoló tapétákhoz kapcsolódnak, és az időnek kevésbé ellenálló anyaguk miatt ritka példányoknak számítanak.

Fontos és praktikus bútordarab volt a dolgozószobában az íróasztal, a kényelmet pedig kárpitozott pamlag biztosította. A napi levelezés lebonyolítása időigényes volt, akár több órát is elvett a napból. Többnyire azonban csak a rokonoknak írt levelek nyújtottak lehetőséget arra, hogy a családtagok beszámoljanak egymásnak az újdonságokról. Elújságolták egymásnak a pletykákat, hogy kik házasodtak össze, ki halt meg, milyen botrányok történtek, kinek milyen az egészsége.

NÖI SZOBA

Közvetlenül a hercegnői öltözőszoba mellett volt a női szoba, amely fontos szerepet játszott a család első számú nőtagjának ellátásában. Itt tárolták nagy ládákban és fiókos szekrényekben azokat az eszközöket és textíliákat, amelyekre bármelyik pillanatban szükség lehetett. Innen gyorsan elérhető volt az öltözőszoba, és a torony belsején keresztül el lehetett jutni a hercegnői hálószobába, valamint a fogadószobába is. Innen lehetett elérni azokat a feljáratokat is, amelyek a hercegnői lakosztályhoz tartozó félemelethez vezettek.

A női szoba berendezése igényesebb volt a többi félemeleti helyiségéhez képest, hiszen a komorna szoros kapcsolatban volt a hercegnével, így magasabb pozíció illette meg a rangsorban. Ebben a helyiségben ugyan nem volt tapéta, ez a hercegné kiváltsága volt, a falak azonban különleges dekorációt kaptak. Erről tanúskodnak a feltárt és restaurált falfestmények pasztellszínei és az úgynevezett schweinfurti zöld árnyalatai. Hasonló falfestmények ma már nem láthatók kastélyokban vagy palotákban. A 19. század folyamán ugyanis az ízlés változásával tapétával borították a falakat, vagy teljesen eltávolították a festményeket.

Egészen másmilyen kialakítású annak a kis fülkének a fala, amely a két ablak között található. Egykor szobai illemhely állt itt. A falon ma feltárt és restaurált, csempét utánzó festés látható, amely a 18. századi delfti csempék mintája alapján készült. A kínai stílusú mintázatokat, pillangókat, gémeket és alakokat kék és kékesszürke árnyalatokban festették világos háttérre.

FÉLEMELET

A női szobától egyrészt a hercegné egykori oratóriumába juthatunk, másrészt a csigalépcsőn a toronyban lévő félemeletre, ahol kisebb méretű helyiségeket alakítottak ki. A kastélynak ezen a nyilvánosság számára eddig nem ismert területén helyezték el a hercegné személyzetének további tagjait.

A személyzet az udvari élet fontos része volt. Ők gondoskodtak a nemesi családok mindennapjainak gördülékeny lefolyásáról, de ünnepek és vendégségek idején is rendkívül fontos szerepet kaptak. Az arisztokraták személyzetük gyermekeiről is gondoskodtak, támogatták, képezték őket, így a hercegi udvartartásban megüresedett állásokra az utánpótlás is biztosítva volt. Mivel fontos volt a lojális személyzet, a személyzet következő generációját rendszerint az alkalmazottak családtagjai közül választották ki. Ha a személyzet valamelyik tagja megházasodott, és másik nemesi család szolgálatába került, a kapcsolat továbbra is fennmaradt. Alaposan tájékozódtak a személyzeti

pozíció városmányosának hírérről, egészségi állapotáról vagy alkoholfogyasztási szokásairól. A személyzet részben természetben kapta meg járadékát, így például bor formájában.

Más főnemesi hölgyekhez hasonlóan az Esterházy hercegnék is igyekeztek támogatást biztosítani személyzetük részére még halálukat követően is, gyakran végrendeletükben is megemlékeztek róluk. Terézia hercegné olvasónőjét, komornáját, öltöztetőnőjét, házvezetőnőjét, komornyikját és szolgáját pénzjuttatással, nyugdíjjal látta el, amiről pontos nyilvántartás maradt fenn. Uraik és asszonyaik akkor is gondoskodtak a személyzet tagjairól, ha azok már nem tudták ellátni szolgálatukat.

Bútorzat
18. és 19. század

A HERCEGNŐI ORATÓRIUM

A félemelet végén a kastély egy különleges terme található, amely a személyzeti szoba után következő feljáratról érhető el. Itt alakították ki ugyanis a hercegnői privát oratóriumot, amelynek falnyílásán keresztül a hercegné közvetlenül a kastélykápolna oltárát láthatta, és így zavartalanul részt vehetett az istentiszteleten úgy, hogy mások nem látták.

Kastélykápolna

A kismartoni kastély kápolnáját I. Esterházy Pál idejében alakították ki, aki 1663 és 1672 között fényűző rezidenciává építtette át a régi kismartoni várat.

Széchényi György érsek szentelte fel a kastélykápolnát 1660-ban, ahol már ekkor volt orgona, a bécsújhelyi Georg Winkler orgonakészítő alkotása. Az építési munkálatok feltehetőleg 1664-ben fejeződtek be. Ebben az évben új orgonát is kapott a kápolna, amely a karzat teljes hátoldalát elfoglalta. XI. Ince pápa 1685-ben küldte el I. Esterházy Pál hercegnek Szent Konstantin katakombaszent relikviáit, amelyek a neki szentelt keleti oltáron találhatók üvegkoporsóban.

A kápolnát már a 17. századtól használták egyházzenei művek bemutatására, mivel az Esterházyak 1674-től egyházi zenekart szerződtettek, amely így a Joseph Haydn vezetésével működő együttes elődjének tekinthető.

A 18. században II. Pál Antal herceg átalakíttatta a kastélykápolnát. Ebből a századból származik a keresztelőmedence, a rokokó függőlámpa és három festmény, amelyek a szentháromságot, egy szerzetes alakját és Szent Pétert ábrázolják. Az oltárképen Mária a gyermekkel és angyalokkal, a mellékoltárakon Szent Anna Máriával, valamint Szent Antóniusz látható. A festményeket Erasmus von Engerth készítette. Az új festmények elkészítése mellett a 19. században további változtatásokat hajtottak végre. Ekkor alakították ki a kápolna szőszékét, 1823-24-ben a bécsi orgonakészítő, Christoph Erler megnagyobbította az orgonát. A hangszert 1880-ban építették át utoljára.

A kastélykápolna Joseph Haydn zenei tevékenységének egyik fontos helyszíne volt. Valószínűleg itt is előadták, ekkor Lord Nelson jelenlétében, Haydn „Missa in angustiis" című művét, amelyet II. Miklós eredetileg hitvese, Mária névnapjára rendelt meg a zeneszerzőtől. Egészen bizonyos azonban, hogy az előkelő angol vendég kismartoni tartózkodása idején sor került zenei bemutatóra, hiszen az előadott szerzemény elnevezése azóta „Nelson-mise".

Impresszum
Esterházy Magánalapítvány
Esterházyplatz 5,
7000 Eisenstadt
esterhazy.at

Kurátor: Esterházy Magánalapítvány Gyűjteménye
Szöveg: Margit Kopp
Fordítás: Educomm Communications
Grafika: MG Kommunikation und Medien, Markus Gold
Fotó: Gottfried Holzschuh, Andreas Hafenscher, Manfred Horvath, Gerhard Wasserbauer, Cornelia Fenz
2016. év 1. kiadás